

כ"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשלא

ערב שבת-קודש

פרשת מטות

כ"ב בתמוז ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בתמוז ה'תשס"ח – כ"ט בתמוז ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב בתמוז	הלי שבת. פרק ט-יא.	הלי מקואות פרק ה.	מליית שכ.
ש"ק	כ"ג בתמוז	פרק יב-יד.	פרק ו.	מליית שכב.
א'	כ"ד בתמוז	פרק טו-יז.	פרק ז.	מליית שכב.
ב'	כ"ה בתמוז	פרק יח-כ.	פרק ח.	מליית שכא.
ג'	כ"ו בתמוז	פרק כא-כג.	פרק ט.	מליית שכא.
ד'	כ"ז בתמוז	פרק כד-כו.	פרק י.	מ"ע קנה.
ה'	כ"ח בתמוז	פרק כז-כט.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ו'	כ"ט בתמוז	פרק ל. הלי עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הט לבי וגוי. ספר נויקין והוא ספר אחד עשר.. הלי נוקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנה.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.10	7.43.1	1.22	12.47	9.17	5.55	4.53	4.28	3.24	ו', כ"ב בתמוז
8.09	7.42.4	1.22	12.47	9.17	5.56	4.54	4.28	3.25	ש"ק, כ"ג בתמוז
8.09	7.41.8	1.22	12.47	9.18	5.57	4.55	4.29	3.27	א', כ"ד בתמוז
8.08	7.41.1	1.22	12.47	9.18	5.57	4.56	4.30	3.28	ב', כ"ה בתמוז
8.07	7.40.4	1.21	12.47	9.18	5.58	4.57	4.31	3.29	ג', כ"ו בתמוז
8.06	7.39.7	1.21	12.47	9.19	5.59	4.57	4.32	3.30	ד', כ"ז בתמוז
8.06	7.38.9	1.21	12.47	9.19	6.00	4.58	4.33	3.32	ה', כ"ח בתמוז
8.05	7.38.2	1.21	12.47	9.19	6.00	4.59	4.34	3.33	ו', כ"ט בתמוז

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
מטות	7:05	8:20	7:20	8:23	7:13	8:24	7:21	8:21
מסעי	7:00	8:15	7:15	8:17	7:08	8:18	7:16	8:15

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

עיקר העבודה היא בבירור דברי הרשות

מדוע נצחיות התורה והמצוות מודגשת דווקא במצות נדרים? • עבודת האדם מתמקדת בעיקר בהפיכת דברי הרשות לכלים לקדושה • שלוש דרגות ואופנים בבירור הרשות, וכיצד תלוי תיקון העולם כולו בפעולת היחיד? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ומתאים גם לאמור לעיל שהלשון "זה" הוא על דבר שמורים עליו באצבע - כי, על-ידי יחוד יסוד ומלכות ("זה הדבר") נמשך גילוי אלקות בנבראים]. והרי עניין יחוד יסוד ומלכות הוא כללות המצוות - כדאיתא בפרי"ע-חיים³ שקודם כל מצוה צריך לומר "לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתיה": "שכינתיה" - בחינת ממלא, בחינת המלכות, ששוכנת בתחתונים, וקודשא-בריך-הוא - בחינת סובב, בחינת יסוד, והיינו, שעל-ידי כל מצוה נעשה יחוד סובב וממלא⁴, שענינו בספירות הוא יחוד יסוד ומלכות. ויחוד זה מתבטא בעניין נצחיות התורה:

אמרו חז"ל⁵ "בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים", ופעם אמרו⁶ "חדשים" (ללא כ"ף הדמיון). והיינו,

ש"כה" (כדמותנו) הוא בחי' מלכות, וזהו ענין בכ"ה באלול נברא העולם, להיות נראה העולם ליש ודבר, ואח"כ צ"ל ביטול היש, ע"י המשכת בחי' זה, שזהו ענינו של ר"ה, "זה היום תחלת מעשיך".

(3) שער ו' (שער הזמירות) ספ"ה. וראה הנסמן בתו"מ סה"מ אלול ע' רמה הערה 60.

(4) ראה תו"א יתרו עב, סע"א. לקו"ת ואתחנן ט, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(5) ספרי ופס"ו ואתחנן ו, ו. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב.

(6) פרי"ע יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז.

א. בנוגע למה שכתוב בהתחלת הפרשה "וידבר משה גו' זה הדבר אשר צוה ה' וגו'" - צריך להבין:

כיוון שכל עניין בתורה, ובפרט בתורה שבכתב, הוא בתכלית הדיוק - לשם מה נתפרש כאן "זה הדבר אשר צוה ה'", הרי כן הוא בכל הפרשיות שנאמרו על-ידי משה שהם הדברים אשר צוה ה'? ואין לומר שהלשון "זה הדבר" קאי על דבר שצריך להראותו באצבע, כיוון שאינו אלא לפי שעה, ואחר כך לא יוכלו להראותו - שהרי פרשת נדרים אינה לפי שעה, אלא נוהגת בכל זמן.

ועל כרחק צריך לומר, שמה שכתוב בפרשה זו "זה הדבר אשר צוה ה'", בא להורות על כל הציוויים שבתורה.

ב. ויש להוסיף בזה:

מבואר בררושי חסידות¹ על הפסוק "זה הדבר", שזהו עניין יחוד יסוד ומלכות, כי, "דבר" הוא בחינת מלכות, ו"זה" הוא בחינת יסוד, ו"זה הדבר" הוא יחוד יסוד ומלכות².

(1) ראה אוה"ת פרשתנו (מטות) ע' א'רפד ואילך.

(2) נתבאר גם הענין ד"כה לחי" (ראה לקו"ת נצבים מז, ב),

מצוה חיובית, שהרי יכול אדם לחיות ק"כ שנה ולא לידור נדר, ויתירה מזה, כמו שכתוב¹² "טוב אשר לא תדור גו'", ואם כן, הרי זה פחות אפילו ממצות שהם כמו רשות?

וכיוון שההוראה הכללית בנוגע לכל המצוות, "זה הדבר אשר צוה ה'", נאמרה במצות נדרים דווקא, הרי מובן, שמצות נדרים היא מצוה כללית.

ד. ויובן על-פי הידוע (כפי שנתבאר כבר כמה פעמים¹³), שכללות העולם כפי שהוא מצד הבריאה¹⁴, נחלק לג' סוגים: (א) עניני קדושה, שבוה נכללת גם הנפש האלקית, שאינה צריכה תיקון כלל¹⁵, (ב) מציאות הרע והקליפות כו', (ג) דברי הרשות, שזהו כללות עניני הבריאה, שבה היא עבורת הבירורים לעשות מזה קדושה.

[ואין זה בסתירה למבואר במקום אחר¹⁶ שלפעמים יכולים לפעול בידור גם בג' קליפות הטמאות - כיוון שלא זה הוא עיקר עניני העבודה.

וכמו בנוגע לעניני הקדושה ונפש האלוקית¹⁷ - שאף שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל, וירידתה לעולם הזה היא רק בשביל תיקון הגוף ונפש הבהמית, הרי על-ידי הירידה למטה מתעלה גם הנשמה עצמה בעילוי שבאין ערוך, עד כדי כך, שבשביל זה היתה כדאי כל הירידה. אבל אף-על-פי-כן, כוונת הירידה אינה בשביל עליית הנשמה, כי אם, כדי לעשות לו יתברך דירה בתחתונים על-ידי בידור הגוף ונפש הבהמית, אלא שבדרך אגב נעשית גם עליית הנשמה, וכמבואר בליקוטי תורה¹⁸ ש"תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד, אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד", שהרי "להאדם מגיע שכר טוב לאין קץ", אלא ש"זהו דרך טפל, כדי שלא לקפח שכר כל ברי'".

שאף-על-פי שהתורה ניתנה לפני ריבוי שנים, מכל מקום, הרי זה תמיד עניין חדש, כי, "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"¹⁹, ואין זה באופן שהקב"ה רק חוזר את הדברים עוד פעם, אלא באופן שנותנם עתה מחדש. וזהו גם מה שמדייק רבינו הזקן⁸ בנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הווה, כיוון שתמיד (בכל יום) ישנו עניני נתינת התורה מחדש.

וזהו שאמרו רז"ל⁹ "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'", וכמודגש בדרישת הבעל-שם-טוב שכל עניני תורה ומצות יהיו מתוך חיות והתלהבות - שלכאורה כיצד אפשר שתהיה חיות והתלהבות בדבר שישנו כבר מלפני זמן רב - כיוון שתמיד ישנה נתינת התורה מחדש¹⁰.

ועל דרך זה מצינו בנוגע לתפילה, כדאיתא בצוואת הריב"ש¹¹ שקודם כל תפילה צריך להיות מוכן שתכלה נפשו בתפילה, אף שכבר התפלל אתמול ושלשום כו' - כי בכל פעם הרי זו תפילה חדשה].

ועניני נצחיות התורה הוא מצד העניני של יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתיה ("זה הדבר"):

החידוש שבנצחיות התורה הוא - שגם כפי שהתורה נמשכת למטה בגדרי הזמן הרי היא נצחית, שכן, למעלה הרי כל העניינים הם נצחיים, והחידוש בנוגע לתורה הוא שגם בהיותה למטה תחת הזמן, הרי היא נצחית.

ועניני זה הוא מצד יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתיה - שגם בכחינת שכינתיה, בחינת המלכות, ששם שייך גדר הזמן, ישנו גילוי בחינת קודשא-בריך-הוא, שמצד זה נעשה עניני הנצחיות.

ג. אך עדיין צריך להבין:

מהו הטעם שההוראה הכללית בנוגע לכללות המצוות, "זה הדבר אשר צוה ה'", נאמרה בפרשת נדרים דווקא - בה בשעה שמצות נדרים אינה

12 קהלת ה, ד. וראה נדרים ט, סע"א.
13 ראה תו"מ חכ"ז ע' 211. וש"נ.
14 בכל פרטי הענינים דעולם שנה ונפש.
15 ע"ח שער כ"ו פ"א. הובא בתניא פל"ז (מח, ב).
16 ראה גם ב"לקוטי פירושים" שב"מ"מ, מהגות והערות בצרות" לתניא פ"ז (ע' סה). וש"נ.
17 ראה גם תו"א יתרו טז, ב.
18 פ' ראה כח, ד ואילך.

7) תרבא"ר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.
8) לקו"ת תזריע כג, א. נצבים מו, ב. דרוש סוכות פא, ג.
9) ברכות כב, א. וש"נ.
10) ראה גם תו"א יתרו טז, ב.
11) סל"ה-מב.

(ב) עניין הנדרים, שפורש גם מדבר המותר²⁵, (ג) התרת נדרים על-ידי חכם, כי, עניין הנדר הוא בכינה, ולכן, מצד בחינת החכמה שלמעלה מבינה, נעשה התרת הנדר. וג' אופנים אלו קשורים עם ג' המדריגות צדיקים בינונים ורשעים.

ובזה יובן גם הטעם שדין התרת נדרים על-ידי יחיד מומחה למדים ממה שכתוב "ראשי המטות", ואילו ממה שכתוב "זה הדבר" (שבזה מתחיל עיקר עניין פרשת נדרים) למדים "להכשיר שלשה

ועל דרך זה בנוגע לעניין הרע והקליפות - שאף שלפעמים יכול להיות בירור ג' קליפות הטמאות על-ידי עבודת הניסיונות (כמבואר בדרך מצוותיך בסופו¹⁹), מכל מקום, אין זה עיקר העבודה, כי אם עניין שברך אגב כו'.

ועל-פי זה מובן הטעם שמצות נדרים היא מצוה כללית:

כללות עניין הנדרים הוא בדברי הרשות דווקא, היינו, לא בענייני קדושה, כמו קרבן, שהוא קדוש

כיוון שתמיד ישנה נתינת התורה מחדש, ועל דרך זה קודם כל תפילה צריך להיות מוכן שתכלה נפשו בתפילה, אף שכבר התפלל אתמול ושלשום כו'

הדיוטות²⁶ - כי, החכם הוא למעלה מענייני הרשות, שלכן בכוחו להתיר את הנדר, ושייכותו לנדר היא על דרך נדרי מצוה (ועל דרך מה שנתבאר לעיל בעניין עליית הנשמה שעל-ידי העבודה בבירור הגוף ונפש הבהמית, שזהו רק עניין שברך טפל); ואילו עיקר עניין הנדר שהוא בדברי הרשות, מילי הדיוטא - שייך להדיוטות (אלא שמצד עניין ההתכללות שבשלשה הדיוטות ישנו הכוח להתיר את הנדר).

* * *

1. על²⁷ הכתוב "ושפטו העדה גו' והצילו העדה"

גם ללא האדם (וצריך רק להתפיס בדבר הנדור, כמו קרבן²⁰, כמבואר הטעם ברמב"ם²¹ ובדרך מצוותיך²²), ולא בדבר האסור, שאיסורו הוא גם ללא האדם, כי אם, בדברי הרשות דווקא.

וכיוון שכללות עניין הנדרים הוא בדברי הרשות דווקא - הרי זה קשור עם כללות העבודה שעניינה הוא בירור דברי הרשות לעשותם כלים לאלקות, ועל זה נאמר "זה הדבר אשר צוה ה'", שהוא עניין יחוד קודש-בריך-הוא ושכינתיה, שזוהי הנתינת-כוח על כללות העבודה בענייני הרשות לפעול בהם היחוד עם אלקות.

ה. ובפרטיות יותר²³ - יש ג' אופנים בסדר ההנהגה בענייני הרשות: (א) "דייך מה שאסרה תורה"²⁴,

19 קצא, ב.

20 נדרים יד, א.

21 בפייהמ"ש שלו נדרים רפ"ב.

22 סהמ"צ להצ"צ מצות נדרים (מב, סע"ב ואילך).

23 ראה גם ד"ה לה"ע הנדרים דש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשי"ד פ"ה ואילך (תו"מ חי"ב ע' 131 ואילך). וש"נ. לקו"ש חל"ג ע' 191 ואילך. וש"נ.

24 ירושלמי נדרים פ"ט ה"א. רמב"ם הל' דעות פ"ג ה"א.

25 ומש"נ "טוב אשר לא תדור גו'" - יש לבאר ע"ד המבואר בלקו"ת (פ' ראה כט, א) בפירוש מאד"ל (עירובין יג, ב) "נח לו לאדם שלא נברא", "ולא אמרו ח"ו טוב לו שלא נברא, דזה אי אפשר לומר, שהרי הירידה והבריאה . . היא בשביל עלי' גדולה ונפלאה כו'", ובודאי שזוהי טובתו כו', אלא "שנח וקל הי' לו שלא נברא כו'".
26 נדרים עח, א. וש"נ.
27 סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1332. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

אחר-כך - "והצילו העדה" (חסד)³⁵, תיקונו בפועל - "והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו" - כפרת ותיקון החטא על-ידי גלות בערי מקלט - מצד קו האמצעי המכריע בין חסד וגבורה.³⁶

ז. וההוראה מזה - עד כמה נוגע כל פרט ופרט בעבודת האדם.

וכדאיאת בגמרא³⁷ "לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע עצמו לכף זכות", ועל דרך זה להיפך כו'. והביאור הפנימי בזה - שכשם שבמצוות אמרו רז"ל³⁸ "העוסק במצוה פטור מן המצוה", לפי שכל המצוות כלולות זו מזו³⁹, כן הוא גם בעבירות, שכל עבירה כלולה כו', ולכן, כל עניין פרטי בתורה ומצוות נוגע לכללות נפשו.

ויתירה מזה - כיוון שגם "העולם נידון אחר רובו", הרי "עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות" (כיוון שעל-ידו כל העולם

שבסיום פרשתנו²⁸, אמרו רז"ל²⁹: "ומנין ל(סנהדרין) קטנה שהיא של עשרים ושלשה, שנאמר ושפטו העדה והצילו העדה, עדה שופטת ועדה מצלת, הרי כאן עשרים כו', ומנין להביא עוד שלשה כו'". וצריך להבין מה שמסיים בכתוב "והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו", למה קורא הכתוב גם כאן את הבית-דין בשם עדה, ולא דיינים, שופטים וכיוצא-בזה?

ויובן זה על-פי מה שנתבאר בהתוועדות י"ב תמוז³⁰ הטעם שלא מצינו חילוק לעניין פרהסיא בין עשרה ליותר מעשרה - כי דבר שנעשה בפני עשרה מישראל הוא פרהסיא הכי גדולה, כיוון שעשרה מישראל כוללים כל העולם. ולכן דבר מפורסם בפני עשרה הוא כמו שנתפרסם בכל העולם.

"המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"³¹. ולכן דינו של הורג נפש³² מישראל - חטא הנוגע ב"עולם מלא" - הוא בפני עדה דווקא, עשרה מישראל, הכוללים את כל עניני העולם, שלכן מרגישים הם את הפגם במילואו.

כמו שבריאת העולם היתה על-ידי כל שלושת הקווים, כמאמר רז"ל³³: אמר הקב"ה אם בורא אני את העולם במדת הרחמים (קו הימין) הוי חטייא סגיאיין, במדת הדין (קו השמאל) היאך העולם יכול לעמוד, אלא הרי אני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים (התכללות, קו האמצעי) - כן גם תיקון ובנין העולם שנאבד על-ידי ההורג נפש, הוא על-ידי שלושת הקווים: בתחילה³⁴ - "ושפטו העדה" (מדת הדין),

(28) מסעי לה, כד"כה.

(29) סנהדרין ב, סע"א.

(30) ס"ה ואילך (לעיל ס"ע 189 ואילך).

(31) סנהדרין פ"ד מ"ה.

(32) ולהעיר, שע"פ הידוע שע"י כל חטא נעשה "מכה נפש" בדיקות (ראה לקו"ת במדבר יג, ג), הרי זה ענין ששייך לכל אחד מישראל, כי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ), ועד שאפילו אלו שמתו בעטיו של נחש (שבת נה, ב. ושי"ג), הנה גם אצלם ישנו ענין זה, אלא שהוא בדיקות כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(33) ב"ר פ"ב, טו.

(34) ע"ד מארוז"ל (רש"י בראשית בתחלתו. ס' הלקוטים

להאריז"ל בתחלתו. ובכ"מ. - וראה מדרש ילמדנו הובא בתלמוד תורה (נדפס בבתי מדרשות (ורטהימר) כרך א)) בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין כו' שיתף עמו מדת הרחמים.

(35) ובשביל זה יש צורך בעדה בפני עצמה (ולא אלו שעליהם נאמר "ושפטו העדה") - ע"ד שמצינו בגמרא (ר"ה כו, רע"א) בביאור הטעם ש"אין עד נעשה דייין", "דרחמנא אמר ושפטו העדה והצילו העדה, וכיוון דחזויהו דקטל נפשא לא מצו חזו לי' זכותא" (מהנחה בלתי מוגה).

(36) ובזה י"ל בדא"פ מה שהורה רבינו הזקן בסידורו (בסדר התרת נדרים) "וטוב שיהא עדה שלימה" - כי הטעם להתרת נדרים בערב ר"ה הוא לפי שבר"ה הוא בנין העולם מחדש, וההכנה לזה, הוא תיקון כללות העולם (כידוע שכל עניני העולם נחלקים לג' סוגים: מצוה, רשות ועבירה, ועיקר הבריאה, ועבודת הביורדים שבה, הוא בדברי הרשות, ונדרים ענינם - המשכת קדושה בעניני הרשות, ועד"ז התרת נדרים *) (מכאן בלקו"ש ח"ד ע' 1076 ואילך), ותיקון כללות העולם אפשרי ע"י עשרה מישראל, עדה שלימה, שלימות כל העולם.

(37) קידושין מ, סע"א ואילך.

(38) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

(39) ראה ס"ה תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. ע' תקכב.

סה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב.

יש לו תקווה כו'⁴¹, כיוון שביכולתו לתקן כל העניינים על-ידי התשובה, שזהו עניין ערי מקלט.

(מהתוועדות ש"פ מטות-מסעי ה'תש"כ. 'תורת מנחם - התוועדות' תש"כ ח"ב (כח) עמ' 256-261, בלתי מוגה)

הוכרע להיות רובן צדיקים)⁴⁰. והביאור הפנימי בזה - כיוון שכל נפש אחת מישראל היא "עולם מלא", ולכן מצבו הפרטי של כל אחד מישראל נוגע לכל העולם.

ולאחרי כל זה, הנה גם כאשר חטא ופגם כו', אין לו להתיימשח"ו, ועד כדי כך, שמצינו שהבעש"ט בכה אפילו על מסית ומדיח, באומרו, שגם אבר המדולדל

41) ראה שבחי הבעש"ט (הוצאת מונרשיין, ירושלים תשמ"ב) ע' 157. וראה גם תו"מ ח"כ ע' 114.

40) קידושין שם, ריש ע"ב (ובפרש"י).

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לרצות את הגאולה בלבד

שבט מנשה רצו נחלה מעין העתיד לבוא!

בני גד ובני ראובן היתה להם סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן - "הארץ גו' ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה", כלומר, יש להם צורך ב"ארץ מקנה" כדי שיוכלו לרעות את מקנם. - בוודאי שצורך זה הוא על-פי תורה, שהרי התורה אמרה "ונתתי עשב בשדך לבהמתך". ועד כדי כך, ש"אסור לאדם שיאכל קודם שייטן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך - והדר - ואכלת". ומה גם שכל התעסקותם בעניינים גשמיים אינה אלא כדי לעשות מגשמיות - רוחניות; אבל אף-על-פי-כן, סוף כל סוף יהיה להם הכרח בדבר מפני סיבה גשמית.

ואילו שבט מנשה - לא היה להם "מקנה רב", ולא היה להם צורך ב"ארץ מקנה", כך שלא הייתה שום סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן;

הסיבה היחידה לבקשתם לנחול גם בעבר הירדן - לא הייתה אלא מפני שרצו לנחול מעין ודוגמת הנחלה **דלעתיד לבוא!**

על-פי האמור לעיל מוכנת ההוראה המיוחדת שלמדים מקרבנו של מנשה . . . - גודל החפץ והכמיהה והתשוקה לגאולה העתידה, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בפרטי הקרבנות של מנשה הקשורים עם הגאולה העתידה.

יש יהודים הטוענים ש"טוב להם בגלות" - רחמנא ליצלן, ומצדם - יכול מצב הגלות להימשך עוד אלפיים שנה... דבר הכי מבהיל אפילו לחשוב כן . . . והסיבה לדבר - מפני שאלו שצריכים לצעוק "משיח נאו", מתביישים לעשות זאת... ולא עוד, אלא שהם בעצמם תמהים על כך - לשם מה היא הצעקה "משיח נאו":

...איך זה באשמתו כלל, ואיך בכוחו לשנות את המצב - כידוע פתגם נשיא דורנו - ממשיך לטעון - לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל ולא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל, אבינו מלכנו הגלנו כו' והוא יתברך יגאלנו";

ובמילא, כל זמן שנמצאים בגלות (בגלל שכך רצה הקב"ה) - צריך יהודי לעבוד את עבודתו, "אני נבראתי לשמש את קוני", בתכלית השלימות, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", כולל - "בכל ממונך", בירור חלקו בעולם כו', וכל זה - אכן עושה בפועל...

ומה שחסרה השלימות שתהיה בגאולה - הרי "אונס רחמנא פטריה"! אמנם "אונסא כמאן דעביד לא אמרינן", אבל לאידך, להיות מיצר ודואג ומתאונן על דבר שאינו באשמתו ואינו בשליטתו, שזהו תוכן הצעקה "משיח נאו" - מהי התועלת בכך, שואל ותמה!?! אדרבה: אם יצטער ויתמרמר על זה שעדיין לא באה הגאולה - יבלבל הדבר לעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב!

ועל זה באה ההוראה מהנהגתו של מנשה . . . - שהיה חפץ ומשתוקק כל כך לגאולה העתידה, עד שביקש לקבל נחלה שהיא מעין ודוגמת הנחלה שתהיה בגאולה העתידה!

למנשה - לא היה כל צורך בנחלה בעבר הירדן; הוא מצידו, מצד צרכיו האישיים, היה יכול לנחול בארץ כנען יחד עם כל בני-ישראל, ללא כל צורך שחצי שבט יצטרף לבני גד ובני ראובן; דבר אחד בלבד היה איכפת ונוגע למנשה - הגאולה דלעתיד לבוא...

(התוועדויות תשמ"ה כרך ג, עמ' 1641 ואילך)

פסקי צדיקים על עצמם

פסק דין שיש ללכת "לכתחילה אריבער" • מעלת ההילולא וההשפעות הנמשכות באותו יום - אצל כל אלו שביארו עניין זה • זכותו של הרבי הרש"ב בהעמדת "חיילי בית דוד" • משמעותם הפנימית של תארים שאינם בשבח ישראל במשליו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב • ודוגמה לנשיא כל ישראל בגלוי - מדברי המדרש על מרדכי היהודי

("לא בתור צדקה או לפני משורת הדין, אלא עניין מוכרח התובע בזרוע דבר המגיע לו") על-פי דין תורה ועל-ידי-זה זוכה לקבל את כל העניינים הכי נעלים שנותנים לו.
הרבי "הוריד" את הדברים בנוגע לפעילות באופן של "לכתחילה אריבער" כלומר: עבודת ה' באופן של מעל ומעבר!..

שלימות העבודה במאה עשרים ושבע

בכ"ף במרחשוון תשמ"ח מלאו קכ"ז שנים מיום הולדתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. הרבי התעכב אז (תורת מנחם התוועדויות תשמ"ח כרך א' עמ' 449 ואילך) על הרמז במספר זה, כפי המבואר בדרושי בעל יום ההולדת (משנות תרמ"ג, תרע"ה, ועטר"ת), וביאר את מעלת המספר קכ"ז המורה על שלימות העבודה בכל כוחות הנפש, ובסיום הסיק:

אשר מכיוון שהוא בעצמו [=כ"ק הרש"ב] מבאר את העילוי והשלימות של מספר זה (קכ"ז) הרי "על-ידי-זה פוסק גם בנוגע לעילוי ושלימות דקכ"ז שנה שלו".

פעמים רבות הזכיר הרבי את תורת הבעל-שם טוב הידועה בפירוש המשנה (אבות ריש פרק ג') "ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון". באחת ההזדמנויות (תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ח כרך א' עמ' 148-149) הסביר זאת הרבי באותיות פשוטות ובהסברה קלה:

כיוון שהקב"ה הוא צדיק וישר, לכן מעמידים בפני האדם שאלה, שמתארים לפניו מעמד ומצב של משהו ושואלים אותו מה, לפי דעתו, צריך להיות הדין בנידון כזה, ולאחר שעונה, בלי כל נגיעה בדבר, ואומר מהו ה"דין" - אזי מראים לו את החשבון של מעשיו ומראים לו את החשבון של מעשיו ומראים לו שהוא עצמו כבר פסק את ה"דין", ונמצא שה"דין" קודם ל"חשבון"...

מזה המשיך הרבי לגבי פתגמו המפורסם של אדמו"ר מהר"ש "לכתחילה אריבער":

ומזה מובן, אשר בשעה שמוצאים שצדיק (.) ועל אחת כמה וכמה צדיק בדרגא נעלית... הכריז והודיע שההנהגה צריכה להיות באופן מסויים, מובן שלכל לראש יש בזה "דין" בנוגע לעצמו. בנידון-דין - הוסיף הרבי - אין כל עניין שלילי ב"דין" אלא כולו זכות, ואף-על-פי-כן נקרא "דין", להורות שמדובר בעניין המתבקש

העמדת חיילי בית דוד להביא את משיח

בשתי איגרות נחומין שכתב אדמו"ר הזקן בעל התניא מבוארת מעלת הסתלקות הצדיקים (והשפעתם גם לאחר פטירתם), והם ב"איגרת הקודש" בתניא סימנים כ"ז וכ"ח. אחת היא איגרת נחומין על פטירת הרב הקדוש ר' מנחם מענדל מהורודוק (סכ"ז), והשנית, איגרת נחומין למחותנו הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב על פטירת בנו (סכ"ח).

מאיגרות אלו - הסביר הרבי בהתוועדות ש"פ שמות תשמ"ג (תורת מנחם התוועדות תשמ"ג כרך ב' עמ' 789) - נוכל להבין את גודל העילוי ביום ההילולא של אדמו"ר הזקן - שכן מהמבואר באותן איגרות מובן "שבזה פסק בעצמו בנוגע ליום ההסתלקות וההילולא שלו".

כיוצא בזה:

ידועה שיחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (שנאמרה בשיחת שמחת תורה תרס"א) בקשר להתייחסות ישיבת "תומכי תמימים", בעניין "כל היוצא למלחמת בית דוד כתוב גט כריתות לאשתו". שם מבואר כי תכלית ומטרת התייחסות ישיבת "תומכי תמימים" היא - להעמיד "חיילי בית דוד", על-ידי היותם "נרות להאיר" כו'.

והנה, מכיוון שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הכריז וגילה שהוא מייסד ומעמיד את "חיילי בית דוד" אשר יצאו ל"מלחמת בית דוד" הרי - אומר הרבי בהתוועדות ליל הושענא רבה תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג ח"א עמ' 251 ואילך) - הרבי נ"ע פוסק אפוא "מדעתו" שהוא אשר מייסד ומעמיד את "חיילי בית דוד" שעל-ידי עבודתם ופעולתם נזכה לביאת משיח צדקנו - דוד מלכא משיחא.

התארים במשל הם שבה נעלה ביותר

רעיון זה מובא לא רק בשיחות כי אם גם במאמרי החסידות של הרבי:
במאמר דיבורי-המתחיל אדון עולם שנאמר

והתוצאות מכך הם ההשפעות "לתלמידיו ותלמידי תלמידיו, החסידים והמקושרים לבנו יחידו וממלא מקומו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועל-ידם לכל ישראל - שגם אצלם יתוסף שלימות בכל עניני העבודה [=עבודת ה'] ובמיוחד בעניינים העיקריים דשנה זו, שמחה והקהל".

כל השפעות יום ההילולא חלות גם עליו

את הרעיון האמור ביטא הרבי בבחירות כבר בשיחת יו"ד שבט תש"כ ('לקוטי שיחות' כרך ו, עמ' 283), שאז אמר:

רז"ל אמרו: מרובה מידה טובה כו', ואם במידת פורעניות אמרו אשר בדינו של אדם על אדם אחר, פוסק הוא דין עצמו, במידה טובה על אחת כמה וכמה.

כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב בנוגע ליום הסתלקותו של אביו (כ"ק אדמו"ר מוה"ר ר' שלום דובער נ"ע): "מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים... אנ"ש ותלמידי התמימים... עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת ה' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השם-יתברך לכם ולנו על-ידי התעוררות רחמים רבים... אשר יעורר כ"ק אדמו"ר בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חיי ומזוני רויחא".

פסק דין הלוי שהוציא כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאביו, הרי בזה פסק גם על עצמו בנוגע ליום הסתלקותו הוא, אשר יום זה הוא יום סגולה להתקשר בעץ החיים ולקבל ברכת ה' בשפעת חיים וכו' אשר ישפיע השם יתברך על-ידי התעוררות רחמים רבים שיעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.

ואין דרושות לזה הכנות חמורות מיוחדות, ורק ההכנה שכותבה במכתבו: "עמדו הכן כולכם".

"עמדו" - עמידה ועכבה מכל עניני הבלי העולם, ועל-דרך עמידה דתפלה.

"הכן" - להתכונן לקבל הברכה, וכמו בברכת כהנים שצריכה להיות פנים כנגד פנים, המורה על חביבות הברכה וקבלתה באהבה.

"כולכם"... על-ידי ההתכללות והאחדות של כל השייכים אליו...

של אדם אחר הוא פוסק בזה גם על עצמו, הרי פסק דינו של אדמו"ר האמצעי במאמרו ד"ה פדה בשלום נפשי, דפירוש פדה בשלום נפשי הוא שהמנגד מתבטל (כהשלום שהיה בימי שלמה), ויתירה מזו, שהמנגד נהפך לאוהב (כהשלום שיהיה לעתיד לבוא), הוא פסק־דין גם בנוגע לענין פדה בשלום נפשי שבהגאולה שלו - גאולה דיו"ד כסלו [ומזה מובן גם בנוגע לענין פדה בשלום נפשי שבהגאולה דיי"ט כסלו ובהגאולה דיי"ב תמוז], דענין השלום שבגאולות אלו הוא שהמנגד מתבטל, ויתרה מזו, שהוא נהפך לאוהב.

גם במאמר ד"ה ואתה תצווה שנאמר בש"פ תצווה יו"ד אדר ראשון תשמ"א (תורת מנחם - ספר המאמרים מלוקט ח"ג עמ' לח אות ז'), נאמר:
ועל־פי־זה יש לבאר מה שמוזכר במאמר [=ד"ה וקבל היהודים שנאמר בפורים קטן תרפ"ז] ממדרש שמרדכי היה שקול בדורו כמשה בדורו . . . ויש לומר, שמהמעלות דמרדכי היהודי הוא שהוא היה הרעיא מהימנא (בגלוי) של כל ישראל שבדורו . . . על־ידי שגילה כח המסירות נפש שבכל אנשי דורו. ויש לומר, דעל־ידי שמביא בהמאמר מה שכתוב במדרש שמרדכי בדורו היה שקול כמשה בדורו, על־ידי־זה פסק בעל המאמר את הדין על עצמו, שהוא הרעיא מהימנא (בגלוי) של כל אנשי הדור.

ביום שני של ראש השנה תשמ"ג, אות יו"ד (תורת מנחם - ספר המאמרים מלוקט ח"א עמ' תכט), נתבאר משל מרבי לוי יצחק מברדיצ'ב, אשר הובאו בו תארים מסוימים שבנמשל אינם מדברים בשבחם של ישראל. ביאר הרבי כי בתורה אחרת של רבי לוי יצחק נתבארו התארים השלייליים לכאורה שבספר ישעיהו, כי משמעותם הפנימית הם שבחים נעלים ביותר שלא ניתן לאומרם באופן רגיל. בהמשך לכך אמר הרבי:

דעל־פי הידוע בפירוש מאמר רז"ל נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו (ועל־דרך־זה בפירוש לשון המשנה "דין וחשבון"), דכאשר אדם אומר פסק דינו של אדם אחר הוא פוסק בזה גם על עצמו, הרי פסק דינו של הרב הצדיק [=רבי לוי יצחק] מבארדיטשוב בנוגע לתארים הנ"ל שב[ספר] ישעיהו הוא גם פסק־דין בנוגע לתארים הנ"ל שבתורות ומשלים שלו.

המנגד עצמו הופך למסייע

ובאותו סגנון במאמר דיבור המתחיל פדה בשלום נפשי שנאמר בשבת פרשת ויצא יו"ד כסלו תשמ"ו (תורת מנחם - ספר המאמרים מלוקט ח"ב עמ' ס):
ועל־פי הידוע . . . דכאשר אדם אומר פסק דינו

פרשת מטות

פרשת מטות

פרשתנו נקראת לעולם בימי בין המצרים. אומר על כך כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: סופם של ימים אלו להפוך ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה" (רמב"ם סוף הלכות תעניות); ועניין זה בא לידי ביטוי בשלשת הנושאים של פרשתנו. **פרשת נדרים** – מדובר בה על האפשרות של הפרת נדר, היינו שאין צורך להתרחק מענייני העולם (על-ידי נדר), אלא ניתן הכוח להעלותם ולהפכם לקדושה. **מלחמת מדיין** – מסופר על חלוקת השלל של מדיין והכשרתן של כלי מדיין, היינו טהרת השלל והעלאתו לקדושה. **נחלת בני גר ובני דאובן** – שבטים אלו העדיפו את עבר הירדן בגלל היותו ארץ מקנה, ורצו להיות רועי צאן, הרחק משאונה של עיר והעולם; אך משה הבהיר להם שעיקר העבודה היא המלחמה בחומרי העולם כדי לבררה ולזככה, "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשכו פה". (לקוטי שיחות כרך לח, עמ' 194)

וידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

מדוע נקט הכתוב "מטות" ולא "שבטים"? מטה הוא ענף קשה וחזק, שנפרד מן האילן, ואילו שבט הוא ענף המחובר עדיין לאילן, שהוא רך. לעניין נדרים דרושה בחינת "מטות" דווקא, שכן הנודר נדר מקדש את עצמו במותר לו ומתנזר גם מדברים המותרים, ועבודה זו דורשת תקיפות ונחישות. (אור התורה במדבר עמ' א'שא)

זה הדבר אשר ציווה ה' (ל,ב)

כשיהודי עוסק בתורה הרי זה אותו הדבר עצמו שציווה ה' למשה בסיני.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פב)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עלי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קרבן ותאסר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

בא וראה עד היכן מגיע כוחו של הדיבור – הוא מסוגל להפוך את החול לקודש, להחיל קדושת קרבן על בהמה של חולין. מובן אפוא שאסור לזלזל בכוח זה ויש להקפיד להשתמש בו אך ורק לדברים רצויים.

(שיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ח. התוועדות תשמ"ח כרך ד, עמ' 92)

לא יחל דברו (ל,ג)

לא יעשה דבריו חולין (רש"י)

אסור שדבריו וענייניו הגשמיים של האדם יהיו חולין; גם ענייני החול של יהודי חייבים להיות "חולין שנעשו על טהרת הקדש".

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 108)

ככל היוצא מפיו יעשה (ל,ג)

מסופר על אחד מגדולי הרבנים החסידיים של הדור הקודם, שבראשית שנות כהונתו כרב השתתף פעם בסעודת מצווה, וטעם מן הכיבוד שעל השולחן, אך שכח לברך תחילה על העוגת ה'לעקאח' [=עוגת דבש] שהיתה על השולחן, כדין. אחד מחברי הקהילה, שהבחין בכך, שאל את הרב לפשר הדבר. הרב הצעיר, שהתבייש לומר את האמת, ענה: "אני נוהג שלא לאכול לעקאח". ומאז, עד יומו האחרון, לא בא 'לעקאח' אל פיו, שהרי הוציא מפיו שאינו אוכל 'לעקאח'...

(מפי השמועה)

לתת נקמת ה' במדין (לא,ג)

ואילו בפסוק הקודם נאמר "נקמת בני־ישראל".
אומר הר"ר לוי יצחק ז"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:
הקב"ה מדקדק בכבודם של ישראל יותר מבכבודו, ולכן אמר שהמלחמה היא "נקמת בני־ישראל"; ואילו משה מדקדק יותר בכבודו של מקום, ומבחינתו אין כאן אלא "נקמת ה'".

(לקוטי לוי יצחק ב עמ' שעז)

לתת נקמת ה' במדין (לא,ג)

שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה (רש"י)

התורה מודיעה דבר זה במלחמת מדיין דווקא, שבה נקשרה המלחמה בישראל במלחמה בקב"ה: מדיין ניסו להכות את בני־ישראל על־ידי שהכשילום בעבירות, שהם נגד רצון ה' - זנות (בנות מדיין) ועבודה זרה (בעל פעור).

(לקוטי שיחות כרך יח עמ' 362)

לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא,ד)

לרבות שבט לוי (רש"י)

"מדיין", מלשון מדין ומריבה, מורה על מחלוקת ופירוד לבבות. לכן השתתף במלחמה זו גם שבט לוי, שעניינם התחברות ואחדות (לוי מלשון "הפעם ילווה אישי אלי").

(לקוטי שיחות כרך כג עמ' 210)

עשה לך רב

רבן גמליאל אומר, עשה לך רב, והסתלק מן הספק; ואל תרבה לעשר אומדות (פרק א, משנה טז)

יש החושבים שכנוגע לעניינים נמוכים יכולים הם בעצמם להבין ולהחליט, ובמילא אינם צריכים לשאול אודותם אצל "רב".

המשנה אומרת "עשה לך רב", כל יהודי צריך שיהיה לו רב - ואילו הם חושבים שהכוונה בזה היא בנוגע לעניינים נעלים, אבל כשמדובר אודות עניינים פשוטים, מאמין הוא בעצמו, ואינו זקוק להשפעה של רב. ביכולתו לפעול זאת לבדו.

ואף שעובר משך זמן ועדיין עומד הוא באותו מצב הנמוך - אף-על-פי-כן חושב הוא שלא כדאי ללכת בשביל זה ל"רב". הוא ימתין "עד שיערה עליו רוח ממרום", עד שיתעורר ביראה כדבעי, ויתקן כל מה שצריך לתקן - בכוח עצמו.

ועל זה היא ההוראה דמינוי מלך ברוחניות עתה: הגם ש("עליך" - אצל בני-ישראל) ענינו ופעולתו של מלך שייך בעיקר בנוגע למדריגות נעלות, הרי כשישנו מצב ד"אותי מאסו", חסיד-שלום, או חשש למצב כזה - צריכים מיד להשתמש במורא המלך בשביל עניין זה.

כמו כן ישנם כאלה שאומרים שאינם מוצאים לעצמם "רב".

עליהם לדעת שזהו מעצת ופיתוי היצר. כי בודאי לא אלמן ישראל, ולא שייכת מציאות כזו שבין בני-ישראל לא יהיה אחד שיש לו אהבת ה' ויראת ה' יותר ממנו, ובמילא יכול הוא להיות עבורו "רב". אלא שבשביל זה צריך להיות "עשה" (גם מלשון "מעשין על הצדקה", כפיית ישות עצמו) ויגיעה - עליו להתייגע ולחפש, עד שימצא "רב". כי, על עצמו אסור לו לסמוך, ובהכרח שיהיה לו "רב". ו"גיעת ומצאת" - אם יתייגע ויחפש באמת, ימצא "רב".

וה"רב" ילמד וישנן ("איינלערנען") עמו את הפרשיות שהמלך היה קורא בהקהל - שמע והיה אם שמוע וכו', שעניינם קבלת עול מלכות שמים כו', ולאחרי שיעורר אצלו את הדרגא התחתונה של ביטול וקבלת עול, ימשיך עליו גם את המדריגה הנעלית - יראה עילאה.

ולכל הנ"ל שייכות מיוחדת לעקבתא דמשיחא, ערב ביאת משיח צדקנו - שענינו: רב (ילמד תורה לכל העם, אפילו לאבות ומשה רבינו) ומלך - מלכא משיחא.

(תורת מנחם התוועדיות' תשי"ג חלק א' ז) עמ' 72-73 - בלתי מוגה)

... יכולים למצוא מעין ודוגמה אצל כל אחד ואחד - כפי שידע אינשי בנפשיה שכנוגע לעניינים מסויים היה סבור תחילה שמצד הקדושה צריך להיות באופן כך וכך, ולכן, הרעיש עולמות וכו', ולאחרי כן, כשקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב", נוכח לדעת, להפתעתו, שלדעתו של הרב, אין זה מצד הקדושה כו', ומצד קבלת-עול (אף שלא הבין את דעת הרב, ולא עוד, אלא, שאינו בטוח בצדקת דבריו) - ביטל את דעתו, מכיוון שהרב שקיבל על עצמו, בהשגחה-פרטית, אמר לו כך וכך.

(תורת-מנחם - התוועדיות' תשמ"ו, כרך ג, עמ' 235-216 - בלתי מוגה)

רחום וחנון / השם 'דוב בער' / משקה למעלה מארבעים

'רחום וחנון' מעומד?

ב'התקשרות' (גיליון תשכ"ג עמ' 18 הע' 11) מצטט הרב גינזבורג מהסידור שבעריכתי ('סידור רבינו הזקן עם ציונים והערות', ברוקלין נ.י. תשס"ד), שהביטוי "רחום וחנון חטאנו לפניך.." מקורו בנוסח אשכנז. וכנראה שאגב ריהטיה לא שם לב ששם כתבתי זאת על נוסח "רחום וחנון חטאתי לפניך..", ועל נוסח דידן כתבתי שראיתי מציינים שהוא נוסח ספרד. והיינו שבעת מעשה לא היו תחת ידי סידורי ספרד כדי לברר את הדבר.

וכעת עברתי על הנושא, ומצו"ב העתק דבריי.

עמ' קנז: הע' 338, במקום "וראיתי מציינים" צ"ל:

והנוסח שלפנינו הוא כנוסח ספרד, וכן הוא באבודרהם (עמ' קיט) ובסדור ונציא רפ"ד, רק שניתוסף כאן תיבת 'והושיענו', וכן הוא בסדורים הספרדיים הנפוצים.

ובאם פסוק זה נאמר מעומד או מיושב, מצאנו בזה ג' שיטות:

(א) בכן איש חי (שנה א פ' תשא סי"ג) כתב לאומרו מעומד, והביאו הכף החיים (סי' קלא ס"ק לד), ושם מטעים שהרי הוא וידוי. וכן כתב המו"ל של סידור ר"ש סופר (ח"ב ע' 194), ברם לדעתו פסוק זה הוא סיום סדר 'והוא רחום';

(ב) בשולחן ערוך רבינו (סי' קלא סוף ס"א) משמע שהוא מנוסח נפילת אפים, ובסדור צלותא דאברהם (ח"א עמ' שמז) מציין שכן הוא כפי רבינו חננאל (מגילה כדב), בשו"ת ר"א בן הרמב"ם (סי' עט), שבלי הלקט (סוף סי' ל) ובאבודרהם (שם). וב'התקשרות' (גיליון תשכ"ג) ציין שכן הוא במשנת חסידים (מס' שארית האצילות פי"ב מ"א) ובאלי' רבה (סי' קלא סק"ח). ומשמע איפוא שנאמר מיושב ובנפילת אפים. וביישוב הדבר - מאי שנא מפסקא 'אל ארך אפים' שהביא המגן אברהם (סי' קלד סק"א) שצריך לאומרו מעומד מפני שאומרים בו "חטאנו" דהוי וידוי - כתב הגרי"ש נתנון (בהגותיו לאו"ח שם) "דפסוקי הוא דקורא, ואינו אומר דרך וידוי, כנלענ"ד".

(ודבריו צריכים ביאור, כי 'רחום וחנון' אינו פסוק בתנ"ך, וכפי שהעיר המו"ל בס' דעת תורה (סי' קלא ס"ב)). וה'חוות יאיר' (בס' מקור חיים, סי' קלא ס"ו בהגה) כתב שכשאומר 'חטאתי' ידפוק על לבו, ועל מה שאומר פסוק זה מיושב כתב שם ש"יש לחלק בין כשאומרים בלשון יחיד, שאינו וידוי גמור" (וזה לא יועיל לדין, שאף כאן אנו אומרים - כנוסח ספרד - 'חטאנו', כדלעיל);

ג) בפתחי עולם (סי' קלד סק"א, מס' מצוות השם) כתב, שנפילת אפים מיושב היינו אחר תיבת 'חטאתי'.

וב'התקשרות' (שם) כתב מנהג כ"ק אדמו"ר זי"ע להכות על החזה באמירת 'חטאנו' ותיכף מתיישב לנפילת אפיים. ונראה דהיינו כהריעה השלישית.
הרב לוי יצחק ראסקין, דומו"צ דקהילת ליובאוויטש, לונדון

עוד בקשר לשם 'דובער'

בדיון באופן כתיבת שם זה, ב'התקשרות' גליון תשכ"ג, נזכר רק אודות שמו של אדמו"ר האמצעי, ויש להעיר אודות כתיבת שמו של הרב המגיד ממעזריטש (שעל שמו הוא נקרא):
במכתבו שנדפס בס' אור תורה דפוס סלאוויטא והועתק בהוצאת קה"ת¹; וכן בשערי הספרים של הרב המגיד ממעזריטש, 'לקוטי אמרים' ו'אור תורה'; וכן בהסכמת הרה"ק ר' לוי יצחק מבראדיטשוב על 'לקוטי אמרים'², ובצילום הסכמת הרה"ק ר' אשר צבי על 'אור תורה'³ - נכתב: **דוב בער**.
מאידך, ברובם ככולם של מכתבי "הגניזה החרסונית"⁴, נדפס: **דובער**⁵. וצ"ע עד כמה דייקו בזה המעתיקים⁶.

הרב יהודה ליב גרונר, ברוקלין, נ.י.

הגבלה במשקה למעלה מארבעים

בין אנ"ש נפוץ שלמעלה מארבעים שנה אין שום הגבלות לגבי משקה. ורצייתי להעיר:
א. בשיחת ש"פ שמיני תשכ"ג (נעתק בספר 'דעם רבינ'ס קינדער' עמ' ערה) הוזכר שיש הברדל בין עד גיל ארבעים לאחרי כן. אך הלשון שם היא (בלתי מוגה): שהגזירה שייך בעיקר לאלו שהם לפני גיל ארבעים. משמע מזה ששייך (קצת על כל פנים) גם לאחרי גיל ארבעים.
ב. בראשי-דברים משיחת ב' סיון תשכ"ח - מוגה (נעתק שם עמ' רעג, וראה צילום עלי הגהה בספר "והאר עיננו בתורתך" (מוריסטאון) עמ' רפד) כתוב שהתקנה נוגע "סיי בנוגע תלמידים, סיי בנוגע יונגע לייט, סיי בנוגע עלטערע" [=הן לגבי תלמידים, הן לגבי אברכים, הן לגבי מבוגרים] (ההדגשה אינה במקור). ובפשוט הכוונה על למעלה מגיל ארבעים, שאם לא כן הרי נכללים ב'יונגע לייט'. ולא באתי אלא להעיר.
הרב זלמן וואסערמאן, ברוקלין, נ.י.

(1) ברוקלין תשס"ג בהוספות דף נ,א.

(2) 'מגיד דבריו ליעקב' ו'אור תורה', בכרך אחד, הוצאת קה"ת, ברוקלין תשל"ד; ב'מגיד דבריו ליעקב' לפני דף ב.

(3) דפוס ראשון, קארעץ תקס"ד. צילומו בראש הס' 'אור תורה' שבכרך הני"ל עמ' IV, וב'אור תורה' הוצאת קה"ת, ברוקלין תשס"ו, עמ' 6.

(4) האגרות השייכות אליו נדפסו בס' 'מגיד דבריו ליעקב' הני"ל, ב'הוספות לספרי הה"מ' שבסוף הכרך, עמ' 78 ואילך, וכן בס' תולדותיו 'רבי דובער - הרב המגיד מעזריטש', בהוצאת קה"ת, כפר חב"ד תשל"ה, עמ' 137 ואילך. ראה גם ב'אג"ק - אדמו"ר הזקן, בהוצאת קה"ת, ברוקלין תשמ"מ, עמ' קצו ועמ' רטו. ב'מגיד דבריו ליעקב' הני"ל בהוספות בדף מח,א מכתב (קסא) מאדמו"ר הזקן: "הה"מ הק' מו"ה ד' ב' (= **דוב בער**)".

(5) וכן בנוסח המצבה ('מגיד דבריו ליעקב' הני"ל עמ' 114).

(6) ראה אג"ק (של הרבי) כרך ט ס"ע לא. בהסכמת הרב המגיד לס' 'הלכה פסוקה' (טורקא, תרכ"ה. נעתקה בס' 'מגיד דבריו ליעקב' הני"ל, בהוספות הני"ל עמ' 112) חתם **דוב** בלבד, אבל במכתבו - כ"ק, שצילומו מופיע בראש הס' 'רבי דובער' הני"ל, חתם: **דוב בער**.

הפרשת חלה

השיעור להפרשת חלה¹

שאלה: מאיזו כמות של קמח חייבים להפריש 'חלה' בברכה למנהגנו?
תשובה: הכמות האמורה בתורה היא "עשירית האיפה" (או: "עישרון")², ובדברי חז"ל היא: קמח כנפח של "מ"ג ביצים וחומש ביצה"³.
 לעניין זיהוי 'ביצה' במידות ימינו, יש דעות שונות בדבר הנפח המדויק שלה, וכן דעות שונות בקשר לשאלה האם "נתקטנו הביצים" בדורות האחרונים מגודלן שהיה בזמן חז"ל.
 לפי ה'חזון איש' (שפסק להחמיר, ש"נתקטנו הביצים" כדעת הנודע ביהודה, החתם סופר והגר"א) השיעור לברכה הוא 2,250 ק"ג.
 מאידך, הגאון החסיד רבי אברהם חיים נאה ז"ל, בספרו 'שיעורי תורה', פסק כמנהג הספרדים ומנהג ירושלים להפריש בברכה מ'1,666 ק"ג. וכך נפוץ בדרך כלל גם בין חסידי חב"ד כיום.
 גם הדעות הללו מודות, שראוי להפריש בלא ברכה מכמות של 1,230 ק"ג⁴ ומעלה.
 והנה ידוע, שרבותינו נשיאינו סמכו, בדרך כלל⁵, על פסיקותיו ועל שיעוריו של הגרא"ח נאה⁶. אם כי יש

1 עיקרי הדברים כבר נכתבו בס' 'קיצור הלכות משו"ע אדמו"ר הזקן', במילואים עמ' יא ואילך.

2 שמות טז, לו.

3 עירובין פג, ב.

4 בס' שיעורי תורה עמ' קסח כתב: 1250 גרם, ומאידך ב'שיעורין דאורייתא' בסוף הספר כתב: 1,200 ק"ג.

5 ורק לעניין מקווה החמירו כשיעור הגדול, ראה ברשימת הגר"י לנדא ז"ל (ס' המנהגים עמ' 83 סי"ד), שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה חושב את מידת האמה לעניין זה 62.3 ס"מ, ראה בזה בס' שיעור מקווה עמ' פה"פ ובמילואים לס' קיצור הלכות עמ' יח"יט (וראה בקשר לס' שיעורי תורה באג"ק אגרת ש, כרך ב עמ' רנא).

6 הרה"ח ר' דובער בוימגארטן ז"ל התעסק בייצור יין, וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע רצה לשלוח לאנ"ש שיצאו מרוסיא מתנה לפסח מארה"ב - יין לארבע כוסות, והורה לו לסדר רשימה של מספר הנפשות הזקוקים לד' כוסות ולשלוח להם יין, ושיעורו יהיה לפי דעת הרב חיים נאה, ואמר בקשר לזה "אז ער איז דאך אונזער פוסק אחרון [=שהרי הוא הפוסק האחרון שלנו] (כפר חב"ד' גיליון 332 עמ' 32).

ביומנו של הרה"ח ר' צבי (העשקה) גאנזבורג ז"ל מיום ד' ניסן תשח"י, כתב: "תמול... בעת הנסיעה באוטובוס סיפר לי ר' יואל שי' (דיברנו אודות ספרו של ר' חיים נאה) אשר בשנת האבלות ר"ל, כדרכו של כ"ק אד"ש בהתפללו בחדרו של כ"ק חותנו אדמו"ר היה משוחח עם הנמצאים בחדר אחר התפלה, ופעם אחת שאלוהו בדבר השיעור של טלית קטן, ואמר שישנו טלית קטן מכ"ק חותנו וצריך למודדו, כי שיעורו קטן מהשיעורים הגדולים (כמו של החזון איש ועוד), אמנם בדרך כלל יש לסמוך על שיעורו של ר' חיים נאה "דער שווער האט געהאלטן פון זיין לערנען"... אחר כך אמר (הרבי) לגבי החולק עליו] - "דאס איז גלאט גארנישט, אבי קריגן אויף חסידים". [אגב, במכתבו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע להגרא"ח נאה מכ"ב אדר תש"ט בקשר לספרו 'קונטרס השלחן' (אג"ק אגרת ג'תלח, כרך י' עמ' קכה), כתב לו בשם אדמו"ר הזקן אודות "ההבדל בין דרכי הלימוד של חסיד למתנגד... החסידים יודעים כי האמור בהספר הוא טוב ואמת והטעות הוא בעצמו ובדעתו, והמתנגד מוכיח כי ידיעתו ופלוולו הוא האמת, והטעות הוא בהספר...". הגרא"ח מסר מכתב זה לפירסום, ונדפס ב'בטאון חב"ד' גיליון ד' עמ' 37, וכמוכן היו תגובות... ואח"כ בגיליון ו' עמ' 20 נדפס ביאור הרבי על זה (אג"ק אגרת ב'תרכ"ה, כרך ט עמ' ד), עיי"ש].

מקומות שבהם הרבי לא קיבל את דעתו⁷, וכנראה נידון דידן הוא אחד מהם. המידה שעליה סמכו קהילות האשכנזים בחו"ל מדוריי-דורות להפריש בברכה⁸, היא דעת רבינו יעקב וייל⁹, שהובאה בדברי הרמ"א¹⁰, הש"ך¹¹ ועד הערוך-השלחן (שהעיד¹² "שעל ג' קווארט נהגו כולם ליטול חלה בברכה... וכן המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל, ואין לפקפק בזה כלל"), ושיעורה 1,230 ק"ג - שלוש ליטרות (פונט) רוסיות.

וכן כתב כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק¹³: "וידוע דשיעור חלה, ערך ג' ליטרא אצלנו". וכן הדפיס הרבי בסידורי תהלת ה'¹⁴ (ולפלא שבסידורי 'תהלת ה' עם התרגום האנגלי¹⁵, השמיטו את המידה). וכן היה מורה וכא הגאון החסיד רבי זלמן-שמעון דבורקין ז"ל¹⁶, ה'מרא דאתרא' בשכונת הרבי, הלכה למעשה. ולכן יש להורות ולהנהיג בין אנ"ש בכל אתר ואתר, להפריש חלה בברכה מ-1,230 ק"ג ומעלה. ובפרט שבדורנו נתברר, שמשקל המטבע 'דרהם' המקורי שמדד בו הרמב"ם את השיעורים, היה קטן מן ה'דרהם' הטורקי שמדד בו הרב נאה את שיעורי הרמב"ם (והוכיח מזה כמנהג הספרדים), וזה מצדיק לכאורה את הקטנת המידות והשיעורים שנמדדו לפי דעתו¹⁷.

באג"ק אגרת ג'תרכ"ג, כך יא עמ' שו, נדפס מענה של הרבי להרה"ח ר' שלום דובער שי' ליפשיץ: "במ"ש אודות הבתים דאצבעים על אצבעים, יעויין בזה בספר שיעורי תורה להרב נאה ז"ל, וידוע אשר מנהגו הוא בשיעור זה ונוכר ג"כ בתניא באג"ק סי' יו"ד (קטו, א). כיוון שמציין מקור לזה מהנוכר בתניא, ברור שאין כוונתו בדבריו "וידוע אשר מנהגו הוא בשיעור זה" לשיעורי הגרא"ח נאה, אלא רק להשיעור ד"אצבעיים על אצבעיים" בתפלין. אבל מאידך, הפניית השואל לס' שיעורי תורה, ובפרט ששם לא מצאתי לע"ע מעניין זה, היא הוראה למדוד "אצבעיים" על-פי האצבע של הגרא"ח נאה. (7) ראה למשל באג"ק אגרת ה'תשס"ה, כך טו עמ' תלט. ובפרט כשהיתה לרבי מסורת או הוראה אחרת, ראה באג"ק: אגרת א'שיח, כך ה עמ' קח. אגרת ב'קלה, כך ז עמ' רעג. אגרת ג'רטו, כך י עמ' רנג. (8) ולהעיר שלכאורה שייך בזה מעין מה שכתב הרמב"ם בהל' שמיטה ויובל (פ"י ה"דו), לאחר שמוכיח ומבאר מתי אמורה להיות שנת השמיטה לפי דעתו, מביא את "מסורת הגאונים איש מפי איש... ושנת השמיטה ידועה היא ומפורסמת אצל הגאונים ואנשי ארץ-ישראל...". שהיא בשנה אחרת. ומסיים: "ועל זה אנו סומכין, וכפ"י חשבון זה אנו מורין לענין מעשרות ושביעית והשמטת כספים, **שהקבלה והמעשה** עמודים גדולים בהוראה ובהן ראוי להיתלות". (9) שו"ת מהרי"ו סי' קצג, חי באשכנז לפני כ-550 שנה. (10) בדרכי משה לטור יו"ד סי' שכד ס"ק א. (11) לשו"ע שם ס"ק ג. (12) שם ס"י.

(13) שו"ת יו"ד סו"ס רנג. ולמרות שהגרא"ח פקפק באמינות תשובה זו, כבר ענו על כך, ראה ב'קיצור הלכות' שם עמ' טו. (14) בסוף 'סדר ברכות' מד, א. ואף שכתב הרבי (אג"ק אגרת תקג, כך ג עמ' קלח) "סידור תהלת ה' השלם הוא פוטוגראפיה מסידור שקדמו [סדר העבודה, ויילנא תרע"א], ולא הספיק הזמן להגיהו כראוי", פשיטא שלא היה הרבי משאיר טעות כזאת, לברך על שיעור שאין מנהגו כן.

בכל אופן, הלשון הכתובה שם (ולצערי כך נשאר גם בסידורים החדשים דאה"ק, ללא כל הערה): "הלש עיסה לערך משקל שלש לטרות מקמח ומים, חייב להפריש ממנה חלה", עלולה להטעות, שהרי: א) בשיעור להפרשת חלה כוללים רק את הקמח ולא את המים (שו"ע יו"ד שם. שו"ע רבינו סי' תנו ס"א-ב). ב) לא רק הלש "מקמח ומים" חייב להפריש, אלא גם הלש במי-פירות, אם עירב בהן מעט מים, חייב להפריש בברכה (שו"ע יו"ד סי' שכט ס"ט-י).

(15) הן במהדורת תשל"ח, והן במהדורת תשס"ג (המחודשת). בתרגום הרוסי כתבו להפריש ללא ברכה מ-1,230 סמ"ק (במקום: **גרם**) [ובברכה מ-2,432 סמ"ק (ומספר זה מניין להם!); וזה אינו נכון כלל, כי באותה כמות קמח, מספר הסמ"ק גדול בהרבה ממספר הגרמים. לדוגמא, בכלי שנפחו 2,500 סמ"ק נכנסים בלא מאמץ 1,250 גרם קמח (מדות ושיעורי תורה עמ' רצב). (16) קובץ רו"ש עמ' 77.

(17) וע"פ האמור בהערה 14, אף יש בכך הוכחה לשיעור זה, כאשר מניחים את הקמח מבלי כל דפיקה ודחיסה, וכדברי הגרא"ח נאה בס' שיעורי תורה עמ' צד סו"ס ח, שהשיעורים לא ניתנו בדחיסה. וראה מש"כ בקובץ 'גדיל תורה', ברוקלין נ"י, גיליון סה עמ' רמד בנדון.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות

כ"ג בתמוז - מברכים החודש מנחם-אב

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה. הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א-ב, ג). המולד: ליל שבת קודש, בשעה 12, 30 דקות 11 חלקים.

מברכים החודש: ראש חודש מנחם-אב ביום השבת קודש. אין אומרים 'אב הרהמים'. אחר התפילה - התועדות בבית-הכנסת.

מנחה: קוראים בתורה (וכן בשני וחמישי הבעל"ט) לכהן - עד "לעיני כל מצרים" (לג, ג. כמנהג העולם). ללוי - עד סוף כל המסעות (לג, מט)¹, ולשלישי מ'וידבר ה'... בערכות מואב... עד "לרשת אותה" (לג, נג)².

פרקי-אבות - פרק א³.

יום ראשון,

כ"ד בתמוז

שיעור חומש דהיום - עד "בערכות מואב" (לג, מט)⁴.

יום שני,

כ"ה בתמוז

שיעור חומש דהיום - עד "'לרשת אותה" (לג, נג)⁴.

יום שלישי,

כ"ו בתמוז

שיעור חומש דהיום - מ'והתנחלתם" (לג, נד). ומכאן ואילך - כרגיל.

1) אין להפסיק בהם [בין המסעות], שהוא כנגד שם מ"ב" - ס' צרור-המור פ' מסעי, הובא במ"א סי' תכח סוף ס"ק ח. הובא ללא הסתייגות בשערי-אפרים (ז, כה), במשנה ברורה (תכח, כא), בכף-החיים (שם ס"ק לט) ובליקוטי מהרי"ח (סא, ב). בערוך-השולחן (שם סו"ס ו, וכן בשערי-רחמים על השערי-אפרים שם ובתיקון איש מצליח) כתב שנוהגים כך רק "בשבת שחרית", אבל מנהגנו להיזהר בזה גם במנחת שבת, ובימי שני וחמישי (היום-יום), כג תמוז. ספר-המנהגים עמ' 14. לוח כולל-חב"ד. במקורות אלו לא הזכירו כלל את הקריאה דשבת שחרית, ואולי אין בזה חידוש כיוון שגם אחרים נוהגים כך, אבל לפועל יש להזכיר זאת כיוון שבכל החומשים שראיתי - כולל ספר חת"ת, הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשס"ד (1) - נדפס 'שני' בפסוק "על ים סוף" (לג, ו). והעיר ע"ז בשערי-רחמים הנ"ל ובחומש 'שי למורא'. מה גם לדידן שנוגע לסיום והתחלת שיעורי חומש דחת"ת בימים הראשונים של השבוע (הבא).

2) ספר-המנהגים ולוח כולל-חב"ד הנ"ל. וע"ע בס' 'דרכי חיים ושלוש' עמ' עה (ולא חילק בין שבת לחול בכפרשיות אחרות,

לא בעניין הזהירות ולא בעניין ההפסקות).
3) במנהגי מהרי"ל (הוצאת מכון ירושלים עמ' קנב, והמהדיר לא ציין מקור קדום ממנו) הובא הסימן נפ"ש (נשא, פינחס, שופטים) כסימן להתחלת הלימוד בפרקי-אבות בשבתות שלאחרי חג השבועות, הובא בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ה סל"ב (ומשם לספר-השיחות תשנ"ח ח"ב עמ' 652 הערה 115). שם בהערה נג העיר שהדבר מובא במהרי"ל **לסיום** מחזורים! אמנם 'התורה - על הרוב תדבר', כי בקביעות נדירה כבשנה זו אין סימן זה תקף (וחבל שלא הזכיר זאת בס' הנ"ל, שברוך-כלל עוסק בכל הקביעות). תודה להרה"ח ר' דוד שי קרץ מעפולה.
4) 'גהות לסדור רבנו הזקן' [של הרבי, הוצאת קה"ת, ברוקלין תשס"ז] עמ' לג הערה 126.

יום שישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש־חודש

אחת קודם⁶. ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן - כדאי להשלימן גם לאחר מכן⁷. "מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייך גם לנשי ובנות ישראל"⁸.

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה⁵, והצדקה - הוצאת שתי סעודות, ומה טוב - שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על־דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין־המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה

6 "על־פי פסק־דין שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ג".
7 מתוך: פתח־דבר להלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מנ"א, תשמ"ו, ברוקלין נ.י.).
8 לקוטי־שיחות כרך כד עמ' 266. ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצות בניין ביהמ"ק (הל' בית הבחירה פ"א הי"ב), ושהערה זו שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מי"ז בתמוז ואילך.

5 יתר על הנהוג בכל ערב־ראש חודש (המנהג, ב'התועדויות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש